

Personer knyttet til Borgestad gård

..

Et utsnitt der forfatteren oppsummerer beskrivelse av personer knyttet til gårdens eierskapet opp gjennom tidene. Gjerpen Bygds Historie Bind III:

“Christen Andersen oppføres i manntallet for båtsmannsskatt både 1638 og 1639 som eier av de 8 huders skyld i gården. Han døde 1641, og i skattelisten for den «frivillige kontribusjon» fra 1643 står enken som eier. Deretter synes gården av en eller annen grunn å ha blitt overført til prostigodset igjen, for i dokumenter fra 1648 og 1651 omtales et makeskifte hvorved Borgestad på den tid ble tilskjøtet **Gjert Clausen Neimand og hustru** mot vederlag i gårder og gård parter som tilsammen utgjorde den dobbelte landskyldmengde, 16 huder, slik det på den tid krevdes ved makeskifter med kongen. Det nøyaktige år for fullbyrdeIsen av dette makeskiftet har det ikke vært mulig å fastslå.

Anne Gundersdatter hadde kort før sin død i 1692 pantsatt Borgestad til sin svigersønn kommerseråd **Halvor Borse**, grunnleggeren av Bolvig Jernverk i Solum, og gården har etter Anne Gundersdatters tid noen år vært i familien Borses eie. Rent faktisk overtok **Johan Arnold** og hans hustru **Anne Clausdatter** eiendommen etter alt å dømme ca. 1695, men utstedelse av skjøtet ble på grunn av dødsfall i familien Borse utsatt og først foretatt 1702.

Allerede før Arnolds tid må det ha vært en bebyggelse av mer standsmessig art enn huset til leilendingen, idet de kondisjonerte eierne i alle fall tidvis ser ut til å ha bebodd gården. Den nåværende herskapsbolig er imidlertid oppført av *generalmajor Arnold og Anne Clausdatter*. Bygningen, som tross senere ombygninger har bevart sitt barokkpreg, ble reist i slutten av 1690-årene, og den egenartede utformningen med fremspringende fløyer viser likhetstrekk med Herregården i Larvik, bygget 1677 i anledning Gyldenløves bryllup, likesom samme stilpreg går igjen i flere av de fineste gamle bygninger som er bevart i distriktet. I Arnolds tid var Borgestad sentrum for en omfattende trelasthandel, skipsbygging og redervirksomhet, og handelsvirksomheten ble drevet videre etter generalmajorens død av enken. Hun er foreviget i visen om Stolt-Anne på Borgestad, hvor hennes dyktighet og gode forhold til bøndene prises.

Kaptein, senere major Hans Holmboe ble eier av Borgestad ved auksjonskjøpe av 23. mai 1719, tinglyst 5. desember samme år. «Borestad Gaard med sin tilhørende Skyld 8 huder med Bøxel, med paastaaende Bygninger, item Søboe, Hafn, Smidje, Kvernhus» osv. ble tilslått veiledle kaptein Hans Holmboe for 2005 riksdaler. Ved samme anledning ervervet han nabogården Åkre.

Kanselliråd Herman Løvenskiold kjøpte få år etter ervervelsen av Borgestad også Gjerpen kirke med kallsretten og kirkegodset, likeså ble han eier av Fossum Jernverk med tilhørende eiendommer.

Bartholomæus Herman Løvenskiold ble som faren Herman Løvenskiold utnevnt til kanselliråd, og også han var en tid eier av Fossum Verk og gods. Han foretok med store bekostninger forskjellige ombygninger og ominnredninger av gården i overensstemmelse med tidens stilretning, rokokkoen. Gårdsdriften omfattet han med den største interesse, og gjorde eiendommen til et mønsterbruk for den tid. På Borgestad holdt han engelske sauer, og han forsøkte seg som den første i amtet med tobakksdyrking. Hagen betegner han selv som «smuk - det første hageanlegg på gården går trolig tilbake til 1600-årene, men den storslagne barokkhagen ble anlagt de første år av 1700-tallet, og så tidlig som omkring 1700 var det ansatt egen gartner eller urtegårds mann her. Kanselliråden virket også med iver for å fremme jordbruket i distriktet, og han var en av de drivende krefter i Landhusholdningsselskapet for Bratsberg amt eller Oppmuntringsselskapet som det kaltes, opprettet i 1777. Mest kjent er han som forfatter av det første topografiske verk for fylket, «Beskrivelse over Bradsbiereg Amt» fra 1784, der han gir en mengde verdifulle opplysninger, likesom stilen og sproget gjør boken til en fornøylig lesning.

Jacob Aall var *B. H. Løvenskiolds svigersønn*, idet han giftet seg første gang med **kansellirådens datter Margrethe**. Når hun av flere forfattere kalles Edele Margrethe, må dette visstnok bero på en feil. Dette var morens, kansellirådinnens, navn. Datteren derimot er ifølge kirkebøkene døpt bare med navnet Margrethe, og dette (eller Margarete) benyttes som eneste navn både ved dåpen 1753, ved konfirmasjonen 1768, ved vielsen 1779, og ved bisettelsen 1796. At to forskjellige prester, J. Fr. Monrad og Fr. Blom, overfor så høye rangspersoner og ved så mange viktige anledninger skulle ha utelatt det ene navnet, Edele, er en urimelig antagelse. - Jacob Aall drev som skipsreder og kjøpmann i stor stil, og i hans tid hadde Borgestad utkipningsrett som et ladested.

Iflg. et brev av 25. sept. 1584 fikk **Lauritz Rasmussen** livstidsfeste på Borgestad under henvisning til fortjenester han hadde innlagt seg «udi adskillig Kongelig Bestilling og Hverv.» Det heter at han «maa den udi hans Livstid beholde mod aarlig Landgilde og anden Rettighed, som han efter Norges Lov pligtig er at give og gjøre» osv. Landgilde er landskyld, den vanlige årlige ytelse for leie av en gård, i dette tilfelle en som lå til «Gjerpen Gjeld», dvs. Gjerpen prostigods. Om eiendomsforholdene i vedkommende tidsrom, om leierettens betydning for borgerne og om de mange gårder disse disponerte uten å være eiere, henvises til GBH bind I, side 368 ff. og 378-384.

E. J. Cappelen var flere perioder ordfører i Gjerpen, og interesserte seg likesom sin far sterkt for jordbruket. Både på heste-, storfe- og saueavlens område var han en foregangsmann, og med sin innkrysning især av ayrshirefe la han grunnlaget for den senere så kjente Borgestad-besetningen, en forløper for N.R.E

Gunnar Knudsen begynte sin politiske løpebane som representant i Gjerpen kommunestyre, senere som ordfører i bygda, en stilling han hadde i en årrekke. Da han etter en tid ble stortingsmann, senere medlem av regjeringen og endelig statsminister, måtte han i lange perioder være fraværende fra sin gård. Det hindret ham likevel ikke i aktiv deltagelse i gårdsdriften, som han etter hvert satte seg grundig inn i. Han arbeidet videre med Borgestad-besetningen, og han tok opp de nyeste metoder i driften. Han plantet til et område på nærmere 80 mål med frukttrær, en hage som i mange år var Bratsbergs (Telemarks) største. Foruten gårdsdriften og sin politiske virksomhet drev han de betydelige bedriftene*) Borgestad Fabrikker og skipsrederiet Aktieselskabet Borgestad, begge startet av ham selv, foruten mange andre foretagender som han var initiativtaker til eller med interessent i. Forøvrig var det i Gunnar Knudsens levetid knapt et tiltak av betydning i Gjerpen som han ikke hadde del i ved direkte innsats eller med sin enestående gavmildhet. Han oppførte også Borgestad kapell ikke langt fra det sted hvor middelalderkirken på gårdens grunn hadde stått, og skjenket det med dets rike kunstneriske utsmykning til menigheten.

Erik Cappelen Knudsen var i likhet med faren en ivrig og dyktig gårdbruker, og fortsatte arbeidet med gårdens fremragende NRF-besetning. Av hensyn til den store frukt hagen drev han en betydelig birøkt, og hadde ca. 65 bifolk. Han ble utdannet som skipsingeniør i England og var leder av Aktieselskabet Borgestad og Borgestad Fabrikker sammen med brødrene **Christen og Rolf Knudsen**. Under den tyske okkupasjonen var Borgestad Hjemmestyrenes hovedkvarter, hvis sjef var **major Arne Qvenild**, svigersønn av Erik C. Knudsen. "